

V. 12. VÝTVARNÁ VÝCHOVA (Vv)

CHARAKTERISTIKA VYUČOVACÍHO PŘEDMĚTU

Vyučovací předmět **výtvarná výchova** vychází ze vzdělávacího oboru **výtvarná výchova**, který je součástí vzdělávací oblasti **umění a kultura**.

Ve **výtvarné výchově** dochází k poznávání prostředků výtvarného jazyka a k všestrannému prohlubování senzibility žáků. Prostřednictvím tvůrčích činností zaměřených na vnímání, tvorbu a interpretaci se rozvíjí smyslové vnímání, schopnost vyjadřovat se a prezentovat emoce, představy, pocity, zkušenosti a myšlenky.

Výtvarná výchova umožňuje poznávat vlastnosti různých materiálů, zlepšovat hrubou i jemnou motoriku, rozvíjet fantazii, uvědomovat si možnosti neverbální komunikace a získávat všestranné dovednosti. Tím vyučovací předmět **výtvarná výchova** rozšiřuje možnosti profesního uplatnění žáků.

Výtvarná výchova má stejně jako hudební výchova rehabilitační a relaxační charakter. V rozličných výtvarných činnostech mohou i žáci s lehkým mentálním postižením dosahovat vynikajících výsledků. Pocit úspěchu přispívá k harmonizaci osobnosti žáka, zvyšuje soustředěnost na práci a motivuje k dalším činnostem. Veřejné prezentace výsledků výtvarných činností podporují růst zdravého sebevědomí na základě poznání vlastních možností a přispívají k odolnosti vůči stresu a trémě.

■ OBSAHOVÉ, ČASOVÉ A ORGANIZAČNÍ VYMEZENÍ PŘEDMĚTU

Obsah **výtvarné výchovy** lze pro větší přehlednost rozdělit do několika okruhů výtvarných činností. Tyto činnosti se však mohou prolínat i navzájem různě kombinovat.

Výtvarné osvojování skutečnosti směřuje k výchově estetického vnímání, představivosti a výtvarného myšlení. Práce jsou tematicky zaměřeny na zobrazování přírodních i umělých objektů, výtvarné vyprávění ze života dětí i dospělých, zpracování osobního zážitku a ilustrace příběhů. Cílem výtvarného osvojování skutečnosti je rozvoj vnímání tvaru, barvy, linií a světla, vyjádření proporcí lidské postavy i prostorových vztahů objektů.

Dekorativní práce rozvíjejí smysl pro rytmus a rytmické řazení prvků, barevných ploch a tvarů. V hravých a experimentálních činnostech si žáci ověřují výrazové možnosti písma. V užitých dekorativních pracích poznávají žáci vztah mezi funkcí, materiálem, technickou a estetickou stránkou předmětů hmotné kultury.

Prostorové vytváření umožňuje žákům poznávání vlastností plastických materiálů a rozvíjení smyslu pro prostor.

Výtvarné práce spojené s experimentováním jsou zaměřené na praktické poznávání a experimentální ověřování vlastností různých výtvarných materiálů. Výsledek mnoha těchto prací nelze zcela ovlivnit a často bývá překvapením. Proto jsou výtvarné činnosti spojené s experimentováním mezi žáky velmi oblíbené. K oblibě přispívá i fakt, že v těchto činnostech mohou dosáhnout zajímavých výsledků i žáci méně výtvarně nadaní.

Výtvarné umění a životní prostředí je tematickým okruhem výtvarné výchovy, který se zaměřuje na poznávání různých druhů výtvarného umění a jeho vztahu k životnímu prostředí.

Žáci se učí vnímat a prožívat výtvarné dílo, vytvářet si vlastní názor na poznané umělecké dílo a kultivovanou formou ho vyjádřit. Uvědomují si význam výtvarné kultury pro životní prostředí a aktivně se zapojují do budování estetického prostředí školy a jejího okolí.

Vyučovací předmět **výtvarná výchova** se vyučuje v 1. až 8. ročníku s hodinovými dotacemi podle školního učebního plánu:

	6. ročník	7. ročník	8. ročník
Počet hodin	2	1	1

V 9. ročníku je **výtvarná výchova** součástí integrovaného předmětu **estetická výchova**.

Z kapitoly „Zařazení průřezových témat“ je zřejmé, ve kterém ročníku a jakou formou se ve vyučovacím předmětu **výtvarná výchova** realizují jednotlivá **průřezová témata** (kapitola III. 5., strana 19-55).

Výuka **výtvarné výchovy** probíhá podle náplně vyučovací hodiny buď v kmenové třídě nebo v učebně výtvarné výchovy, která je vybavena i malou keramickou dílnou s hrnčířským kruhem a keramickou pecí.

Nedílnou součástí výuky výtvarné výchovy jsou výstavy zaměřené na různé výtvarné žánry a dokumentární filmy o výtvarných činnostech, výtvarnících a lidových řemeslech. Formou exkurzí žáci poznávají bytovou a oděvní kulturu i urbanistickou koncepci svého okolí. Žáci se učí na internetu, v knižních publikacích a časopisech vyhledávat informace na dané téma a poté o nich kultivovanou formou diskutovat. Poznávají, že názory na umělecké dílo se mohou u různých lidí lišit a učí se rozumnými argumenty hájit svůj názor i respektovat názor druhých.

▣ VÝCHOVNÉ A VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE PŘEDMĚTU

◦ **Kompetence k učení**

- snažíme se poskytnout žákům pocit úspěchu tím, že vědomě navozujeme situace, ve kterých může být žák úspěšný (podle individuálních možností žáků volíme formu i stupeň obtížnosti výtvarné práce)
- při hodnocení používáme převážně prvky pozitivní motivace, oceňujeme snahu a individuální pokrok
- snažíme se o klidnou a tvůrčí atmosféru v hodinách výtvarné výchovy
- motivujeme k učení, snažíme se žáky zbavit ostychu z vlastní produkce; při porovnávání vlastních prací s pracemi spolužáků srovnáváme spíše volbu výtvarných prostředků než kvalitu prací, abychom méně nadané žáky nedemotivovali
- žáky zásadně nenutíme do aktivit, které jsou jim nepříjemné (např. nenutíme introvertní žáky vyjadřovat své pocity z výtvarného díla či prezentovat vlastní tvorbu před celou třídou)
- učíme žáky vyhledávat, zpracovávat a používat potřebné informace ze všech možných dostupných zdrojů
- učíme žáky experimentovat s různými výtvarnými materiály a z provedených experimentů vyvozovat závěry o vlastnostech výtvarných materiálů a možnostech jejich zpracování
- učíme žáky výsledky vlastní práce vhodnou formou prezentovat před skupinou vrstevníků

◦ **Kompetence k řešení problémů**

- vedeme žáky k poznání, že problémy jsou běžnou součástí života všech lidí, že není třeba se jich obávat, ale je potřebné si osvojit základní způsoby jejich překonávání
- učíme žáky pracovat s různými zdroji informací a tím je vedeme k větší samostatnosti při řešení problémů
- učíme žáky různým výtvarným technikám a vedeme je k samostatné volbě vhodné výtvarné techniky k vyjádření vlastního záměru na základě poznání vlastností různých výtvarných materiálů a možností jejich zpracování
- podporujeme tvořivost a netradiční řešení úkolů, rozvíjíme fantazii žáků
- učíme žáky využívat možností výtvarného umění k vlastní relaxaci

◦ Kompetence komunikativní

- rozvíjíme slovní zásobu
- vedeme žáky k pochopení výtvarného umění jako svébytného prostředku komunikace
- rozvíjíme nonverbální komunikaci
- učíme žáky respektovat základní komunikační pravidla rozhovoru (střídání role posluchače a mluvčího jako základ účinné komunikace)
- učíme žáky pravidlům komunikace při týmové spolupráci, vyslechnout a respektovat názor druhého, obhajovat svůj názor pomocí rozumných argumentů
- podporujeme přátelskou komunikaci mezi žáky různých věkových kategorií

◦ Kompetence sociální a personální

- podporujeme vzájemnou pomoc žáků, vytváříme situace, kdy se žáci navzájem potřebují
- učíme žáky hodnotit práce spolužáků citlivou a kultivovanou formou a s respektem k jejich rozdílným výtvarným schopnostem
- učíme žáky ocenit přínos každého jedince pro práci skupiny dle jeho individuálních možností
- rozvíjíme v žácích schopnost empatie (poznat, kdy druhý člověk potřebuje pomoc a vhodnou formou mu ji poskytnout, chápat a respektovat pocity a názory spolužáků i dospělých)

◦ Kompetence občanské

- vedeme žáky k aktivní ochraně zdraví (bezpečnost a hygiena práce s různými výtvarnými materiály, vliv estetického životního prostředí na zdraví člověka)
- vedeme žáky k sebeúctě a úctě k ostatním žákům a dospělým, učíme je respektovat odlišnosti výtvarných projevů
- učíme žáky tolerovat rozdílný výtvarný vkus spolužáků i dospělých
- upevňujeme žádoucí pozitivní formy chování ve škole i mimo ni
- rozvíjíme sebeovládání žáků

◦ Kompetence pracovní

- rozvíjíme jemnou i hrubou motoriku, koncentraci a pracovní výdrž
- učíme žáky plánovat, organizovat a hodnotit vlastní práci i práci týmu
- učíme žáky poznávat a experimentálně ověřovat vlastnosti různých výtvarných materiálů
- učíme žáky pracovat podle časového plánu a osvojeného algoritmu práce s jednotlivými výtvarnými materiály
- vedeme žáky k volbě vhodné výtvarné techniky k vyjádření vlastního záměru
- měníme pracovní podmínky, a tak žáky vedeme k adaptaci na nové pracovní podmínky
- vedeme žáky k odpovědnosti za plnění svých pracovních povinností
- vytváříme podnětné a tvořivé pracovní prostředí
- seznamujeme žáky s nabídkou pracovních profesí z oblasti výtvarného umění

▣ OČEKÁVANÉ VÝSTUPY (OVO) VZDĚLÁVACÍHO OBORU VÝTVARNÁ VÝCHOVA**2. stupeň**Očekávané výstupy

žák by měl

8. uplatňovat základní dovednosti při přípravě, realizaci a prezentaci vlastního tvůrčího záměru
9. uplatňovat linie, barvy, tvary a objekty v ploše i prostoru podle vlastního tvůrčího záměru, využívat jejich vlastnosti a vztahy; pojmenovat je ve výsledcích vlastní tvorby a tvorby ostatních; vnímat a porovnávat jejich uplatnění v běžné i umělecké produkci
10. při vlastní tvorbě vycházet ze svých vlastních zkušeností, představ a myšlenek, hledat a zvolit pro jejich vyjádření nejvhodnější prostředky a postupy; zhodnotit a prezentovat výsledek své tvorby, porovnávat je s výsledky ostatních
11. vnímat a porovnávat výsledky běžné i umělecké produkce, slovně vyjádřit své postřehy a pocity

Učivo:

6. **výtvarné osvojování skutečnosti** - výtvarné zpracování námětů ze života dětí a jejich rodiny, ilustrace příběhů; zachycení tvaru, velikosti a barvy věcí denní potřeby, přírodních objektů a postavy; výrazové možnosti linie, barvy, světla a stínu; základy krajinomalby, jednoduché vyjádření perspektivy; fantazijní práce
7. **dekorativní práce** - rytmické řazení prvků, barev a linií, tisk na papír a textil, ubrousková technika, ornament, papírová a textilní koláž, prošívání papíru
8. **prostorové vytváření** - vlastnosti materiálů pro prostorové vytváření a jejich zpracování (trojrozměrné modely z papíru a kartonu, modelování z modelovací hmoty, moduritu a keramické hlíny, odlévání sádry)
9. **výtvarné práce spojené s experimentováním** - kresba zmizíkem do inkoustové plochy, frotáž na papír a na textil
10. **výtvarné umění a životní prostředí** - umění kolem nás: ilustrace, fotografie, malba, grafika, užité umění, architektura a urbanistika; díla výtvarníků místního regionu, díla českých a světových malířů, návštěvy rozsahem i obsahem přiměřených výstav; výrazové možnosti písma, návrhy plakátů, obalů na zboží, rozbor obsahové i formální stránky reklamy; kultura bydlení a odívání; besedy o umění a výtvarné tvorbě žáků; spolupráce při pořádání výstav prací žáků ve škole i na veřejnosti